

УДК: 343.132:342.78

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-4\(4\)-72-84](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-4(4)-72-84)

Волобоев Артур Олегович доктор філософії в галузі права, завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції, Донецький державний університет внутрішніх справ, вул. Велика Перспективна, буд. 1, м. Кропивницький, 25000, <https://orcid.org/0000-0002-7138-5847>

Пекарський Сергій Петрович кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції, Донецький державний університет внутрішніх справ, вул. Велика Перспективна, буд. 1, м. Кропивницький, 25000, <https://orcid.org/0000-0003-0538-0391>

Потіхенський Андрій Іванович доцент кафедри військового права, Військово-юридичний інститут, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, вул. Динамівська, буд. 4, м. Харків, 61024, <https://orcid.org/0009-0009-3734-7079>

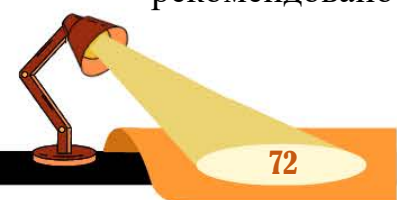
ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ НЕГЛАСНИМИ СПІВРОБІТНИКАМИ ПРИ ДОКУМЕНТУВАННІ ЗЛОЧИННИХ ДІЙ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Анотація. Виконання спеціального завдання негласними співробітниками при документуванні злочинних дій на тимчасово окупованих територіях є невід'ємною складовою діяльності правоохоронних органів України. Адже в умовах збройної агресії виникла гостра потреба у застосуванні спеціальних методів і технологій для збору доказів, що дозволить притягнути до кримінальної відповідальності осіб в міру своєї вини.

Виконання спеціального завдання негласними співробітниками при документуванні злочинних дій на тимчасово окупованих територіях є складним та небезпечним процесом. Такий процес вимагає високого рівня компетенції взаємодіючих сторін з огляду розуміння як юридичних, так і оперативних аспектів збору інформації.

У зв'язку з цим, нами проаналізовано сутність досліджуваного негласного заходу. Окреслено правові засади його проведення.

Визначено, що всім суб'єктам оперативно-розшукової діяльності при запровадженні виконання спеціального завдання негласними співробітниками рекомендовано дотримуватись положень Закону України «Про оперативно-

розшукову діяльність» та Кримінального процесуального кодексу України. Організація та тактика проведення визначається відомчими нормативно-правовими актами, більшість з яких мають гриф обмеженого доступу.

Окреслено джерела інформація на які слід звертати увагу при виконанні спеціального завдання. Встановлення відповідних джерел інформації є обов'язковим з метою підтвердження факторів, які вказують на наявні зв'язки між конкретним кримінально протиправним діянням і збройним конфліктом.

Наголошено, що ефективність документування злочинної діяльності на тимчасово окупованих територіях залежить від ступеня відповідності досягнутих цілей і завдань, а також якості таких результатів порівняно з витратами. Для досягнення бажаного визначено низку заходів, що мають бути враховані під час організації та виконанні спеціального завдання.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, виконання спеціального завдання, негласні співробітники, збройна агресія, тимчасово окуповані території.

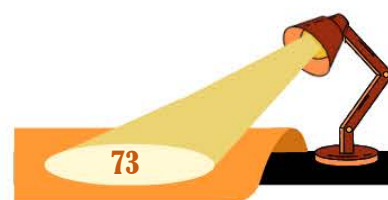
Voloboiev Arthur Olegovych PhD in Law, Head of the Department of Operational and Investigative Activities and Information Security at the Faculty of Training Specialists for Criminal Police Units, Donetsk State University of Internal Affairs, St. Velyka Perspektivna, build. 1, Kropyvnytskyi, 25000, <https://orcid.org/0000-0002-7138-5847>

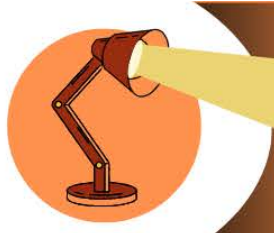
Pekarsky Serhiy Petrovych Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Operative and Investigative Activity and Information Security of the Faculty of Training Specialists for Criminal Police Units, Donetsk State University of Internal Affairs, St. Velyka Perspektivna, build. 1, Kropyvnytskyi, 25000, <https://orcid.org/0000-0003-0538-0391>

Potikhenskyi Andrii Ivanovych Associate Professor of the Department of Military Law, Military Law Institute of Yaroslav Mudryi National Law University, St. Dynamivska, build. 4, Kharkiv, 61024, <https://orcid.org/0009-0009-3734-7079>

EXECUTION OF A SPECIAL TASK BY UNDERCOVER COVERT OPERATIVES IN DOCUMENTING CRIMINAL ACTIVITIES IN TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES

Abstract. Execution of a special task by undercover operatives when documenting criminal acts in temporarily occupied territories is an integral component of the activities of law enforcement agencies in Ukraine. Indeed, in the face of armed aggression, there arose an acute necessity for the application of specialized methods and technologies for evidence gathering, which would facilitate the prosecution of individuals according to their culpability.

Execution of a special task by undercover operatives in documenting criminal acts in temporarily occupied territories is a complex and perilous process. This process demands a high level of competency from all involved parties, considering both the legal and operational aspects of information gathering.

In this context, we have analyzed the essence of the aforementioned covert measure and outlined the legal principles governing its implementation. It has been determined that all entities engaged in operative investigative activities should adhere to the provisions outlined in the Law of Ukraine «On Operative Investigative Activity» and the Criminal Procedure Code of Ukraine. The organization and tactics of execution are stipulated by departmental regulations, most of which are classified.

Additionally, we have delineated the sources of information that warrant attention during the execution of such a special task. Establishing relevant sources of information is mandatory to confirm factors indicating the presence of links between a specific criminal act and an armed conflict.

It is underscored that the efficacy of documenting criminal activity in temporarily occupied territories hinges on the degree to which goals and objectives are met, as well as the quality of results achieved relative to the expended resources.

To achieve the desired outcomes, a series of measures have been identified which must be considered during the organization and execution of such a special task.

Keywords: operative investigative activity, execution of a special task, undercover operatives, armed aggression, temporarily occupied territories.

Постановка проблеми. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, як спеціальний негласний пошуково-пізнавальний захід, полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання фактичних даних, речей і документів, фіксації відомостей про структуру, способи і методи злочинної діяльності, що мають значення для викриття винних осіб, запобігання, розкриття та розслідування злочинів [1, с. 617].

В умовах воєнного стану та відсічі збройної агресії цей захід став ефективним засобом протидії злочинності та формування доказів у кримінальному провадженні, зокрема для підтвердження злочинних зв'язків цивільного населення на тимчасово окупованих територіях з представниками країни-агресора.

Між тим, у процесі трансформації чинного кримінального процесуального законодавства – спроби перенесення негласних методів оперативно-розшукової діяльності і кращих європейських стандартів роботи з негласними співробітниками, виникла неузгодженість в застосуванні цього інституту внаслідок

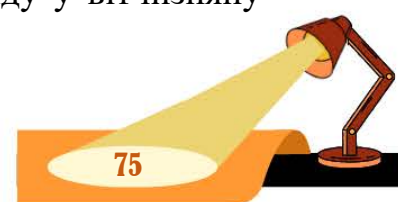
поверхневої імплементації досвіду оперативно-розшукової діяльності з огляду відомчих нормативно-правових актів щодо організації роботи із зазначеною категорією осіб.

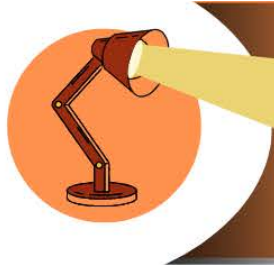
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання негласних співробітників та організаційно-тактичних засад виконання спеціального завдання, здебільшого в межах досудового розслідування, розкрили в своїх дослідженнях такі вчені-юристи, як: К. В. Антонов, О. М. Бандурка, Б. І. Бараненко, В. П. Богатирьов, О. О. Волобуєва, О. Ф. Возний, О. А. Гапона, О. В. Глушков, О. М. Джужа, О. Ф. Долженков, В. М. Євдокимов, В. П. Захаров, В. В. Комашко, М. В. Корнієнко, В. І. Лебеденко, О. В. Музиченко, А. В. Столітній, С. В. Пеньков, Е. В. Рижков, Я. І. Слободян, С. Б. Фомін, І. Р. Шинкаренко та ін. Разом з тим, попередниками частково врахована кримінальна обстановка, що сформувалась в період збройної агресії, та під час якої запроваджується виконання спеціального завдання негласними співробітниками задля документування злочинних дій.

У цьому контексті доречним є напрацювання О. В. Кириченка з огляду вдосконалення агентурно-оперативної роботи через перегляд розставлення джерел оперативної інформації; здійснення заходів щодо підбору потенційних кандидатів на вербування; проведення внутрішньокамерних розроблень організаторів, лідерів, учасників організованих груп та злочинних організацій, а також підготовки окремого нормативно-правового акту, який би регламентував правовий статус негласних співробітників, організаційні та тактичні аспекти роботи з ними, фінансування їх діяльності тощо [2, с. 30].

Слушні пропозиції та висновки сформовані А. В. Савченком, В. В. Матвійчуком, Д. Й. Никифорчуком та Н. Я. Маньковським щодо визначення сутності таємних відносин, що виникають між правоохоронними органами з особами, які залучені до виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, їх розподілу на категорії з огляду кримінально-правового та кримінального процесуального законодавства [3, с. 25; 4, с. 41]. А також міжнародний досвід використання негласних співробітників та виконання ними спеціального завдання, що був об'єктом дослідження для О. О. Бандури, В. В. Голіни, І. І. Мусієнка, О. І. Козаченка, М. Г. Колодяжного, А. М. Янчука та ін. [5, с. 75–83].

Вважаємо, що недостатня ефективність виконання спеціального завдання негласними співробітниками, зокрема проведення негласного заходу під час досудового розслідування, зумовлена неналежною взаємодією слідчих з оперативними підрозділами, відсутністю достатніх знань та/або недотримання рекомендацій використання цього інституту, недосконалістю тактики оперативно-розшукового забезпечення кримінальних проваджень, а також повільним впровадженням сталого зарубіжного досвіду у вітчизняну

правоохоронну практику. Проте, щоб детально дослідити ці питання, перш за все необхідно проаналізувати саму сутність виконання спеціального завдання негласними співробітниками з урахування реалій сьогодення.

У зв'язку з цим, **мета статті** пов'язана з аналізом сутності виконання спеціального завдання негласними співробітниками при документуванні злочинних дій на тимчасово окупованих територіях.

Виклад основного матеріалу. Оперативно-розшукові заходи мають відмінність між собою індивідуальним поєднанням у своїй структурі різних методів пізнання дійсності щодо виявлення, перевірки та фіксації інформації про фактичні дані, що свідчать про протиправну діяльність за яку передбачено кримінальну відповідальність. Ознаки підготовки, вчинення злочину, приховування злочинної діяльності вимагають від уповноважених суб'єктів оперативно-розшукової діяльності проводити такі заходи з метою вирішення завдань кримінального судочинства. Ця вимога відноситься і безпосередньо до використання негласних співробітників при виявленні осіб, які вчиняли чи вчиняють колабораційну діяльність або воєнні злочини. Оскільки одним з ефективних засобів протидії організованим злочинним групам є таємне впровадження туди працівників правоохоронних органів або їх довірених осіб, а також негласне залучення до співпраці з цими органами окремих членів кримінальних співтовариств [6, с. 71].

Зазначена діяльність має правову регламентацію. Так, п. 8 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачено, що оперативні підрозділи уповноважені виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації відповідно до положень ст. 272 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [7].

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності колаборантів та осіб, які скоїли воєнні злочини є безпосереднім засобом виконання завдань і досягнення мети як оперативно-розшукової діяльності, так і кримінального процесу. Його сутність, механізм практичної реалізації та зміст результатів у межах кожної з названих діяльнісних систем є однаковими. Юридична форма оперативного впровадження буде різною залежно від сфери застосування: в оперативно-розшуковій діяльності – оперативно-розшуковий захід, у кримінальному процесі – негласна слідча (розшукова) дія. Залежно від юридичної форми виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності колаборантів та осіб, які скоїли воєнні злочини набуває різного статусу, що втілюється у визначенні законом різних суб'єктів ініціативи його застосування та санкціонування, різних наслідків невиконання доручень на його проведення.

За загальним розумінням проведення спеціального завдання звернемося до положень Кримінального кодексу України (далі – КК України). Зокрема,

ст. 43 КК України регламентує засади виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Згідно з першою частиною зазначеної статті не є злочином вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх кримінально протиправної діяльності [8].

Під особою, яка виконує спеціальне завдання, слід розуміти:

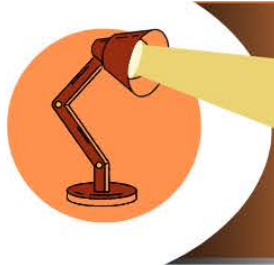
- штатного працівника оперативного підрозділу правоохоронного органу уповноваженого здійснювати оперативно-розшукову діяльність (Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність») або розвідувальних органів (Закон України «Про розвідку»), який проникає до складу організованої групи чи злочинної організації. Це проникнення як правило є негласним;
- особу, яка, у передбачених законом випадках, негласно співробітничує з оперативним підрозділом (працівником оперативного підрозділу) правоохоронного органу або з розвідувальним органом і отримала відповідне спеціальне завдання.

Зазначимо, що негласне співробітництво особи, залученої до виконання спеціального завдання, витікає із загальних правил організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій у межах правової конструкції ст. 275 КПК України. Порівнюючи можливості суб'єктів, то перевагою при виконанні спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації є залучення до його виконання штатного працівника оперативного підрозділу правоохоронного органу під легендою прикриття за аналогією з оперативним проникненням як оперативно-розшуковий захід. Використання негласного співробітництва такого не передбачає.

Між тим, негласне проникнення в організовану злочинну групу чи злочинну організацію є системою гласних і негласних, організаційних, інформаційно-аналітичних, оперативно-технічних та інших заходів із втілення негласного співробітника в кримінальне середовище [9, с. 359]. Організація проникнення в організовану групу чи злочинну організацію забезпечується з огляду на змінність обстановки та найраціональнішого використання комплексу сил і засобів для такого проникнення. У зв'язку з цим, незалежно від суб'єкту проникнення до впровадження виконання спеціального завдання доцільно вжити заходи щодо добору кандидатів, оперативного прикриття і керівництва їхньою діяльністю, матеріального і технічного забезпечення операції, адаптації залучених осіб [10, с. 139] (під час введення та після виведення з кримінального середовища) до умов, що унеможливають ризик для них.

Ст. 272 КПК України визначає особливості виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної

організації в межах досудового розслідування кримінального провадження. Зокрема, під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів, до яких відносяться і злочини колаборантів, і воєнні злочини можуть бути отримані відомості, речі та документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання та на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування.

Виконання спеціального завдання, як негласної слідчої (розшукової) дії, здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу.

У постанові про виконання залученими особами спеціального завдання крім відомостей, передбачених ст. 251 КПК України, зазначається обґрунтування меж такої процесуальної дії та використання спеціальних несправжніх (імітаційних) засобів.

Виконання спеціального завдання не може перевищувати шість місяців, а в разі необхідності продовжується слідчим за погодженням з керівником органу досудового розслідування або прокурором на строк, який не перевищує строку досудового розслідування.

Відповідно до норм ст. 273 КПК України за рішенням керівника органу досудового розслідування, прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби. З цією метою допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій. Використання заздалегідь ідентифікованих або несправжніх (імітаційних) засобів з іншою метою забороняється [11].

Аналізуючи питання виконання спеціального завдання з розкриття колабораційної діяльності та воєнних злочинів слід зупинитися і на нормах Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [12].

Так, ст. 13 даного законодавчого акту регламентує використання негласних співробітників у протидії організованій злочинності. Зокрема, при здійсненні боротьби з організованою злочинністю, якщо інших заходів для розкриття організованої злочинності та притягнення винних до відповідальності недостатньо, можуть залучатися штатні та нештатні негласні співробітники, які вводяться під легендою прикриття в організовані злочинні угруповання в порядку, визначеному Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України. Введення негласного співробітника в організовані злочинні угруповання здійснюється за наявності відомостей про організовану злочинну діяльність та на підставі письмового доручення.

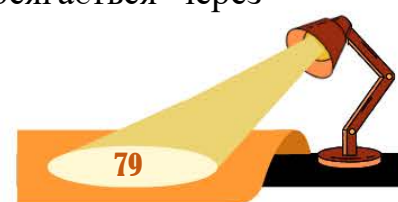
Для виконання доручення негласний співробітник вправі під легендою прикриття вступати в трудові, цивільно-правові та інші відносини. Шкода або збитки, завдані діями негласного співробітника під час виконання доручення, відшкодовуються за рахунок державного бюджету. Негласний співробітник не несе відповідальності за завдані ним шкоду або збитки, якщо його дії були необхідними для виконання доручення.

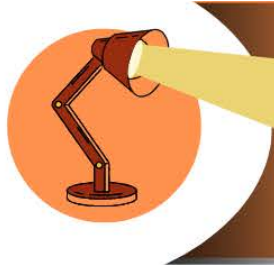
Крім цього, ст. 14 вказаного законодавчого акту регламентує використання учасників організованих злочинних угруповань у боротьбі з організованою злочинністю. Адже, для здійснення заходів боротьби зі злочинністю учасники організованих злочинних угруповань можуть залучатися до співробітництва в порядку, визначеному Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України. Учасник організованого злочинного угруповання може бути частково або повністю звільнений від кримінальної відповідальності та покарання у випадках, передбачених КК України, якщо він у процесі оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування чи судового провадження сприяє викриттю організованих злочинних угруповань та вчинених ними кримінальних правопорушень, притягненню винних до відповідальності, відшкодуванню шкоди фізичним чи юридичним особам або державі.

Означене знайшло підтвердження в нормах КК України. Наприклад, особа, яка перебувала в складі воєнізованих або збройних формувань, за дії, передбачені частинами першою або другою ст. 260 КК України (створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань) й добровільно вийшла з такого формування і повідомила про його існування органи державної влади чи органи місцевого самоврядування звільняється від кримінальної відповідальності за цією статтею.

Слід пам'ятати, що в умовах воєнного стану актуальним є і розвідувальна діяльність. Ст. 21 Закону України «Про розвідку» регламентує виконання розвідувальних (спеціальних) завдань, у межах яких співробітники кадрового складу та особи, залучені до конфіденційного співробітництва, в інтересах забезпечення національної безпеки і оборони виконують заздалегідь затверджені завдання, у тому числі перебуваючи у складі терористичних чи інших злочинних організацій, транснаціональних організованих злочинних груп, інших організацій, що створюють зовнішні загрози національній безпеці України [13].

Вочевидь, що на сьогодні окремі суб'єкти оперативно-розшукової діяльності реалізують свої повноваження з виявлення та документування не підслідних їм фактів вчинення кримінально протиправних діянь. Тому задля недопущення настання можливих негативних правових наслідків, конкуренції та паралелізму між правоохоронними відомствами законодавцем передбачена доктрина спільної діяльності. Ця доктрина досягається через

інститут підслідності. Проте, розмежування функцій правоохоронних органів, у тому числі під час залучення негласних співробітників до виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, задовольняється частково [14, с. 66]. У зв'язку з цим, всім суб'єктам оперативно-розшукової діяльності при запровадженні даного інституту рекомендовано дотримуватись положень Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України. Організація та тактика проведення визначається відомчими нормативно-правовими актами, більшість з яких мають гриф обмеженого доступу.

На підставі вказаного розуміємо, що уповноважені суб'єкти оперативно-розшукової діяльності в період збройної агресії при документуванні фактів причетності особи до незаконного збройного формування, підрозділів країни-агресора, до участі у підготовці та проведенні псевдореферендумів, інших видів колабораційної діяльності на тимчасово окупованих територіях, наділені правом використовувати негласних співробітників. За їхньою допомогою при виявленні воєнних злочинів звертається увага на наявність зв'язку між конкретним кримінально протиправним діянням і збройним конфліктом через такі фактори, як:

- спрямованість нападів проти осіб, які не беруть участь у збройному конфлікті;
- діяння злочинця має бути спрямовано на виконання певних цілей збройного формування у конфлікті або ж якимось чином допомагати виконанню таких цілей, або відбуватись одночасно зі збройним конфліктом.

Діяльність негласних співробітників спрямовується на виявлення цілої низки воєнних злочинів, передбачених статтею 438 КК України, як приклад на інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України – порушення Женевської конвенції від 12.08.1949 та додаткових протоколів даної конвенції щодо захисту жертв війни. Такими злочинами визнаються: умисне вбивство, тортури або нелюдське поводження, біологічні експерименти; умисне заподіяння тяжких страждань; нелегальна депортація чи переведення або нелегальне ув'язнення особи, що перебуває під захистом, примушування особи (у т.ч. військовополоненого), що перебуває під захистом, до служби в збройних силах ворожої держави, або умисне відбирання в особи, що перебуває під захистом, прав на справедливий і офіційний судовий процес; широкомасштабне руйнування та привласнення майна (власності), невинуватого воєнною необхідністю; умисні напади на цивільні об'єкти, які не є військовими цілями тощо [15].

При виявленні інформації про колабораційну діяльність документується військове, політичне, економічне, адміністративне, культурне, інформаційне, медійне співробітництво громадянина/громадянки України з країною-агресором

або її представниками, створеними чи підтримуваними ним/нею незаконними збройним формуваннями «ДНР», «ЛНР». Використання атрибутики «Z», «V» також свідчить про колабораційну діяльність.

Встановлюються факти публічного заперечення особою збройної агресії проти України та окупації частини території, заклики до підтримки рішень та дій країни-агресора, окупаційних адміністрацій, невизнання державного суверенітету України на тимчасовій території, впровадження стандартів освіти країни-агресора тощо, а також висвітлення даних дій в мережі Інтернет, ЗМІ.

При цьому, слід враховувати, що колаборанти, особи, які скоїли воєнні злочини можуть бути перевдягнутими в цивільний одяг, можуть зберігати вогнепальну зброю, боєприпаси та вибухівку. Це вимагає необхідність постійно приділяти увагу забезпеченню особистої безпеки особи, яка залучена уповноваженими суб'єктами оперативно-розшукової діяльності до виявлення колаборантів чи осіб, які скоїли воєнні злочини.

У свою чергу, негласні співробітники надають інформацію, яка в подальшому використовується під час планування та проведення слідчих, розшукових дій, у тому числі і негласних.

Ефективність документування злочинної діяльності на тимчасово окупованих територіях залежить від ступеня відповідності досягнутих цілей і завдань, а також якості таких результатів порівняно з витратами. Досягнення бажаного забезпечується через:

- проведення спеціальної підготовки залучених осіб, що охоплює вивчення методів конспірації, навички роботи з технічними засобами запису та передачі інформації, знання психологічних аспектів роботи в умовах підвищеного ризику, а також заходи анонімності, особистої безпеки та мінімізації випадків викриття;

- використання різних методів збору даних, включаючи вербування місцевого населення, встановлення прихованих аудіо-, відеопристроїв, а також застосування сучасних технологій, як-то дронів та супутникових знімків;

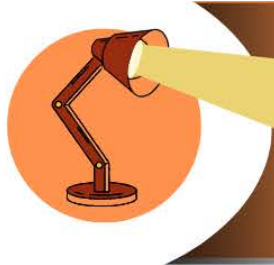
- збір доказів порушення прав людини внаслідок вчинення колабораційної діяльності та інших воєнних злочинів із дотриманням законодавчих вимог оформлення таких джерел фактичних даних з огляду їх якості і надійності для достатньо переконливого використання в судових процесах;

- систематичну та на постійній основі координацію дій залучених осіб, як правило задля надання додаткової підтримки;

- створення та підтримку надійної системи зв'язку та евакуації, а також розробку планів на випадок екстрених ситуацій.

Висновки. Підсумовуючи, можна дійти висновку, що сутність виконання спеціального завдання негласними співробітниками при документування злочинних дій на тимчасово окупованих територіях зумовлена унікальними

можливостями таких суб'єктів шляхом проникнення у кримінальне середовище. Реалізація їх діяльності в контексті ст. 275 КПК України відбувається лише в межах досудового розслідування конкретного кримінального провадження, що прямо впливає з положень п. 5 ч. 1 ст. 3, ч. ч. 1–3 ст. 214 КПК України. У той же час, використання добровільних та конспіративних (партнерських) відносин негласних співробітників до внесення відповідних відомостей в Єдиний реєстр досудових розслідувань регулюється законодавством у сфері оперативно-розшукової діяльності на рівні законів України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про розвідку» тощо та відомчими нормативно-правовими актами.

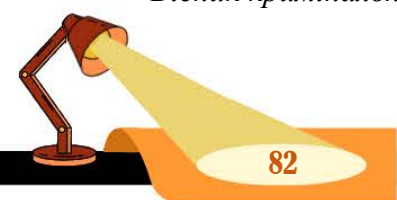
Така співпраця є ефективним способом одержання відомостей, речей і документів в контексті виконання спеціального завдання, у порядку передбаченому ст. 272 КПК України. При цьому, слід дотримуватись вимог ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та ст. 275 КПК України, де передбачена заборона залучення до виконання оперативно-розшукових завдань та кримінального процесу осіб, професійна діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці.

Недотримання такої заборони під час проведення як оперативно-розшукових заходів, так і негласних слідчих (розшукових) дій з виявлення та документування аналізуємих злочинів є підставою для визнання отриманих за їх результатами фактичних даних недопустимими доказами.

На сьогодні пріоритетним є дослідження теоретико-прикладних засад виконання спеціального завдання, механізму використання негласних співробітників та унормування на законодавчому рівні відносин, що виникають між залученою категорією осіб та конкретними правоохоронними органами.

Література:

1. Тертишник В. М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 18-те, доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2021. 1110 с.
2. Кириченко О. В. Теоретико-прикладні засади оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки кримінальною поліцією : автореф. дис. ... доктора юридичних наук : спец. 12.00.09 / О. В. Кириченка. Харків: ХНУВС, 2016. 40 с.
3. Савченко А. В., Матвійчук В. В., Никифорчук Д. Й. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронних органів країн Європи і США; за ред. Я. Ю. Кондратьєва. Київ: НАВС, 2004. 60 с.
4. Маньковський Н. Я. Теоретичний та правовий аспект виконання спеціального завдання з розкриття організованого злочинного угруповання. *Законодавство України та ЄС у світлі сучасних активних реформаційних процесів: збірник міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 2016. С. 38–42.
5. Козаченко О. І. Міжнародний досвід правового регулювання негласного співробітництва. *Visegrad Journal on Human Right*. Вип. № 1. 2019. С. 75–83.
6. Черняк А. М. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації у сфері міжнародного студентського обміну. *Вісник кримінального судочинства*. Вип. № 4. Київ, 2019. С. 69–78.

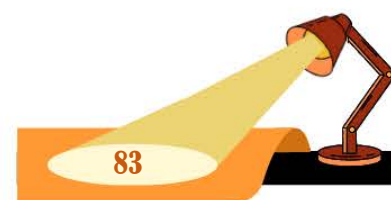

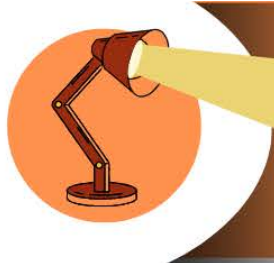

7. Про оперативно-розшукову діяльність. Закону України від 18.02.1992 № 2135-XII. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
8. Кримінальний кодекс України. Кодекс від 05.04.2001 № 2341-III. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Бандурка О. М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності : монографія / О. М. Бандурка. Харків: Золота Миля, 2012. 620 с.
10. Негласні слідчі (розшукові) дії : науково-практичний посібник / А. В. Столітній, Ю. Г. Севрук, О. В. Геселев, С. Д. Нестеренко. Вид. 2-ге, допов. та доопрац. Київ: Норма права, 2021. 336 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
12. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю. Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.
13. Про розвідку. Закон України від 17.09.2020 № 912-IX. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-IX#Text>.
14. Волобоєв А. О., Пекарський С. П. Концепція діяльності підрозділів кримінальної поліції в період збройної агресії. *Електронний журнал «Успіхи і досягнення у науці»*. Серія «Право». Вип. № 3 (3), Том 2. Київ, 2024. С. 58–69 DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3\(3\)-58-69](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3(3)-58-69).
15. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни. Міжнародний документ від 12.08.1949. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

References:

1. Tertyshnyk, V.M. (2021). *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar [Criminal Procedural Code of Ukraine. Scientific and practical commentary]* (18nd ed., rev.). Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
2. Kyrychenko, O.V. (2016). *Teoretyko-prykladni zasady operatyvno-rozshukovoi protydii zlochynam proty hromadskoi bezpeky kryminalnoiu politsiieiu [Theoretical and applied principles of operational and investigative response to crimes against public safety by the criminal police]. Extended abstract of the doctoral thesis*. Kharkiv: KhNUVS [in Ukrainian].
3. Savchenko, A.V., Matviichuk, V.V., & Nykyforchuk D.Y. (2004). *Mizhnarodnyi dosvid vykorystannia ahentury pravookhoronnykh orhaniv krain Yevropy i SShA [International experience in the use of agencies of law enforcement agencies in Europe and the USA]*. Kyiv: NAVS [in Ukrainian].
4. Mankovskyi, N.Ya. (2016). *Teoretychnyi ta pravovyi aspekt vykonannya spetsialnoho zavdannia z rozkryttia orhanizovanoho zlochynnoho uhrupuvannya [Theoretical and legal aspect of the implementation of a special task to uncover an organized criminal group]. Zakonodavstvo Ukrainy ta YeS u svitli suchasnykh aktyvnykh reformatyivnykh protsesiv: zbirnyk mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Legislation of Ukraine and the EU in the light of modern active reformation processes: Collection of the International Scientific and Practical Conference*, (pp. 38–42). Kyiv [in Ukrainian].
5. Kozachenko, O.I. (2019) *Mizhnarodnyi dosvid pravovoho rehuliuвання nehlasnoho spivrobotnytstva [International experience of legal regulation of tacit cooperation]. Visegrad Journal on Human Right*, 1, 75–83 [in Ukrainian].

6. Cherniak, A.M. (2019). Vykonannya spetsialnogo zavdannya z rozkryttia zlochynnoi diialnosti orhanizovanoi hrupy chy zlochynnoi orhanizatsii u sferi mizhnarodnoho studentskoho obminu [Execution of a special task to uncover the criminal activity of an organized group or criminal organization in the field of international student exchange]. *Visnyk kryminalnogo sudochynstva - Herald of criminal justice*. (Vols. 4), (pp. 69–78). Kyiv [in Ukrainian].
7. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist. Zakonu Ukrainy vid 18.02.1992 № 2135-XII [About operational and investigative activities. of the Law of Ukraine dated February 18, 1992 No. 2135-XII]. *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> [in Ukrainian].
8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Kodeks vid 05.04.2001 № 2341-III [Criminal codex of Ukraine. Code of April 5, 2001 No. 2341-III]. *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
9. Bandurka, O.M. (2012). *Teoriia i praktyka operatyvno-rozshukovoi diialnosti [Theory and practice of investigative activity]*. Kharkiv: Zolota Mylia [in Ukrainian].
10. Stolitnii, A.V., Sevruk, Yu.H., Heselev, O.V., & Nesterenko, S.D. (2021). *Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii [Covert investigative (detective) activities]* (2nd ed., rev.). Kyiv: Norma prava [in Ukrainian].
11. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Kodeks vid 13.04.2012 № 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine. Code of April 13, 2012 No. 4651-VI]. *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].
12. Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoi zlochynnistiu. Zakon Ukrainy vid 30.06.1993 № 3341-XII [On the organizational and legal foundations of combating organized crime. Law of Ukraine dated June 30, 1993 No. 3341-XII]. *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> [in Ukrainian].
13. Pro rozvidku. Zakon Ukrainy vid 17.09.2020 № 912-IX [About reconnaissance. Law of Ukraine dated September 17, 2020 No. 912-IX]. *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-IX#Text> [in Ukrainian].
14. Voloboiev, A.O., & Pekarskyi, S.P. (2024). Kontsepsiia diialnosti pidrozdiliv kryminalnoi politsii v period zbroinoi ahresii [Concept of activities of criminal police units during armed aggression]. *Elektronnyi zhurnal «Uspikhy i dosiahnennia u nauksi» - Electronic journal «Successes and achievements in science»*, 3. (ser. Pravo, Vols. 2) (pp. 58–69). Kyiv. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3\(3\)-58-69](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-3(3)-58-69) [in Ukrainian].
15. Zhenevska konventsiiia pro zakhyst tsyvilnoho naselennia pid chas viiny. Mizhnarodnyi dokument vid 12.08.1949 IX [Geneva Convention for the Protection of the Civilian Population in Time of War. International document dated August 12, 1949]. *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text [in Ukrainian].

